

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Františkanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-80, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. Vselej mejeja upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 430.

V Ljubljani, v soboto dne 9. novembra 1912.

Leto II.

Boji pred vratmi Carigrada.

Grki v Solunu. — Srbska vojska osvojila Bitolj in Ohrido. — Turčija se pripravlja na skrajni odpor. (Gl. Zadnje vesti.)

Vojna na Balkanu.

V SKOPLJE.

(Od našega posebnega izveščatelja.)

Skopje, 6. novembra.

Da nisem potoval v Skopje, ne bi znal, kaj je potovanje ob vojni. Namesto 13 ur sem potoval od Belgrada do Skoplja 48 ur, a bi bilo še več, da ni bilo srečnega slučaja. To potovanje je bilo jako interesantno, ali i težko.

Napotil sem se v Skopje s sodrugi Dragišem Lapčevićem, Dušanom Popovičem, Acom Pavlovičem, Dušanom Čekićem (iz Skoplja), a v Ristovcu smo našli sodruga Tuša Kacloviča, drugega socialističnega poslanca v srbski skupščini. V Skopje hoče te dni mnogo sveta, ampak le malo jih je, ki odpotujejo, ker ni urejena železniška vožnja.

Odločili smo se da odpotujemo za vsako ceno, pa smo tudi odpotovali, a kako — to vam povem. Ker ni bilo prostora v II. in III. razredu, smo sedli v tovorni voz. Posedli smo po predmetih, ki so bili naloženi. Med njimi je bila tudi mrtvaška krsta v velikem zaboju; da li je bil v krsti mrlič, nismo znali; dalje je bila otroška zibeljka in razni drugi predmeti. Z nami je bilo v tovornem vozu tudi nekaj visoke gospe. Prejšnji minister Saša Prodanović, dva narodna poslanka, sekcijski načelnik v ministru javnih zgradb, en doktor. Lepo smo se razvrstili in zanimivo nas je bilo pogledati, kako smo posedali po raznih stvarih in po mrtvaški krsti, a še zanimivejše je bilo poslušati razgovore, ki so se pletli v pisani tej družbi. Tudi v čitalnico se je izpremenil tovorni voz in kmalu bi bil počil od smeha, ko je eden gospodov v tem sijajnem položaju razgrnil veliki francoski dnevnik »Matin«, da ga čita.

Dobivši prostor za nevesto svojega sina, kateri je ranjen v vojski, je g. Prodanović začel v šali povpraševati, česa iščemo v Skopju. Odgovorili smo mu, da gremo osvajat nove predele za socialcem, kakor je storila buržvazija zase. Zato smo tembolj opravičeni — smo čekali — ker tam obstaja socialistično gibanje in list že pet let. V takem razgovoru smo dospeli do Paračina. Tu so odnesli krsto in kakor so nam povedali, je namenjena za trgovca iz tega mesta, ki ga je zadela kap, ko mu je žena velela, da naj brž zapre blagajno, češ, da gre do Arnavi proti Paračinu.

Zjutraj smo došli v Niš, kjer je izpočetka bilo vrhovno poveljstvo. Vlak se je pomikal jako počasi in smo komaj opoldne dospeli v Vranje, kjer je bila pozneje vrhovna komanda, odkjer je sedaj premeščena v Skopje; potem smo prišli v Ristovac, od tam smo šli peš preko stare meje do Zibevče, kjer smo z velikim trudom komaj dobili dovoljenje, da vstopimo v vagon in sicer v poštini voz, ki ni bil nič boljši od tovornega vagona. Vlak se je vsak čas ustavljaj in postajal dolgo časa. Med onimi, ki so bili v našem vozu, se je razpletel razgovor

o kumanovski bitki, ker je potisnila na stran vse ostale dogodke. Z nami je potovalo tudi več uradnikov, ki so dodeljeni za razne službe v osvojenih pokrajinah. Na poti iz Ristovca v Skopje smo videli goreti več arnavtskih vasi. Pozno po noči smo dospeli v Skopje, v veliko bojno taborišče, in smo se podali k sodrugu Čekiću. Sreča, da smo dobili podstrešje pri njem, in če bi bili morali spati pod milim nebom.

Zjutraj smo se napotili, da si ogledamo Skopje. Skopje je lepo mesto, skozi katero teče reka Vardar. Ima 65.000 do 80.000 prebivalcev, vstevši one, ki so ubežali in teh ni malo.

Osvojitev Skoplja, o katerem bom pisal pozneje, je bila lahka stvar, ker so ga turške

Bolgari in Srbi, ker govorijo skoro enak jezik, in so, kakor izgledajo stvari, mnogi »Bolgari« pripravljeni, da se izpremene v »Srbe« in da se imenujejo namesto Petrov - Petrovič, namesto Tožev - Tošević, namesto Markov - Marković itd. (Konec prih.)

ZAKAJ SO IZGUBILI TURKI SANDŽAK.

V sarajevski garnizijski bolnišnici leži ranjeni mejni komisar in polkovni poveljnik iz Plevlje, major generalnega štaba Ali Muntaz. Tega je obiskal dopisnik »Vossische Zeitung«, kateremu je ranjeni turški major pripovedoval naslednje zanimivosti: Izvedel sem šele šestintrideset ur po mobilizaciji iz službenega brzojava iz Skoplja, da mobiliziramo. Nasprotno je pa črnogorski oficir turškemu oficirju ta dogodek že nekaj ur prej zaklical iz »kolegialnosti« od meje do meje. In sedaj naj bi se naenkrat bojevali. Toda s kakšnim vojaštvom? Skoraj izključno le s pravkar došlimi rekruti,

vežbanih vojakov. S takim materijalom se je torej začel boj z izborno izvežbanim, izborno opravljenim nasprotnikom, ki mu je prebivalstvo v Sandžaku šlo na vso moč na roke. »Vaše prebivalstvo mu je šlo na roko?« sem vprašal. »Da«, je odgovoril, »celo mohamedanci«. To se je zgodilo tako. Prebivalstvo je bilo začudeno, kako to, da so odpoklicane večje regularne čete in staro izkušeno moštvo iz Sandžaka. Zlasti prebivalstvo v Belem polju, Beranah, Sjenici in Plevlju se je razburjalo zaradi tega. Že več časa se je bilo prebivalstvo katastrofe, ki bi lahko prihrumela iz Črne gore in Srbije, a zdaj je bilo prepričano, ker so bile odpoklicane izvežbane čete iz obmejnega ozemlja, da je Turčija podlegla Črni gori in Srbiji.

Ta strah pred bodočimi dnevi se je kazal najprej v pasivnem odporu nasproti vsem oblastim, vojaškim in civilnim. Čez nekaj časa se je izpremenil odpor v jasen upor. Prebivalstvo je zahtevalo: obmejne čete morajo ostati tam, kjer so in kakršne so. Čete so ostale v severnem Sandžaku brez zadostnega števila izvežbanih ljudi, brez oskrbe in brez vseh najpotrebnejših predmetov, tudi brez denarja. Vse te pomanjkljivosti obmejnih čet so izkoristili Srbi in Črnogorci do dna. Ako pogledamo ves stvarni položaj s stališča nasprotnikovega, tedaj moram brez ovinkov priznati, da so Črnogorci in Srbi zelo spretno izrabljali razpoloženje ljudstva za svoje namene. Raztrosili so med ljudstvo: Veliki sultan je to deželo že nam prodal. Kaj hočete še? Le zaradi tega je odpoklicala močne čete in starejše vojaštvo. Vsi poveljniki v Sandžaku novopazarskem, vojaški in civilni, tudi major Muntaz, dobivajo od Črnogorcev cele zaboje denarja, ker je dežela prodana Črni gori. Zakaj bi se pa bili drugače umeknili vaši vojaki? Ljudstvo samo je torej izročilo Sandžak Srbom in Črnogorcem ter nas končno prisililo, da smo se umeknili na avstrijsko-ogrsko ozemlje. Da so se umeknili turški vojaki na avstr. ozemlje, je bila vzrok lakota. Dvajset dni niso zavžili gorke jedi in niso imeli drugega, nego malo suhega kruha in nekaj ostankov prepečenca. V takem stanju so bili moč in dan, prav nič zavarovani proti mokroti in mrazu, na holmi, visokih po tisoč do tisoč tristo metrov. Ko je poročevalec vprašal majorja po arnavtskih prostovoljcih, je major dejal o njih: Ti so zanesli morilnični razpad med čete. Pravega arnavtskega vojaka je označil major sledeče: Grozen, kadar naskakuje in če lahko vztraja v naskoku; pri umikanju ga pa ne zadrži tudi nič. To so tradicije osmanske armade. Major se je končno zelo lakavo izrazil o Zeki paši, ki je bil njegov učitelj v vojni šoli. Ali je pristavil major, brez moči je bil proti upravniemu sistemu. Tudi po Albaniji so prav uspešno širili pravljico, da je sultan prodal deželo. Proti koncu razgovora je dejal major: Sandžaki oficirji smo se večkrat vpraševali: Zakaj je pripustila Avstrija to vojno? V slučaju turškega poraza preplavi slovanska povodenj tudi njo.

Dosedanji uspehi balkanske četverozeve.

oblasti izročile. Zato pred Skopjem ni bilo borbe, dasi so Turki tudi tukaj imeli sijajne postojanke.

— V Skopju in njegovi okolici ni drugega kot vojska. Toliko je vojaštva, da bi človek mislil, da je Srbija velevalst ali pa da je postavila čez staro svojo mejo vse ljudstvo s konji, voli in vozovi: po ulicah se neprestano vrste vozovi, konjeniki, topovi, častniki, vojaki in tega je videti največ. Prebivalstvo Skoplja ne hodi mnogo na ulice, ker je oplašeno in nezadovoljno, da so prišli Srbi, ker v Skopju je komaj 3000 Srbov, ostali so Bolgari, Turki, Arnavi in Grki. Resnica je, da tu ni velike razlike med

ki niso bili izvežbani niti za silo ne v streljanju ne v patroliranju, ne v bojni službi. Večina teh ljudi je prvič streljala z ostrimi patroni, ko smo streljali že na sovražnika. Major je nato pripovedoval o spopadih na meji, ki so bili v zadnjih treh mesecih kaj pogosti v Sandžaku. Potem je nadaljeval: Osmanski mobilizacijski načrt je predvsem meril na to, da se ojači črta Mitrovica-Verizović. Zato je prišla odredba, naj se čete iz severnega Sandžaka umaknejo. In poldrug mesec prej je bilo odpoklicano vojaštvo nadomestnih rezerv in deset dni pred mobilizacijo pa skoraj vse starejše moštvo. Tukaj je ostalo na dvesto mož komaj sedemdeset iz-

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

— Kakšno zadoščenje za krivice je, ako odlašate? — je vprašal nadzornik. — Ali ne bi bilo večje zadoščenje za Vas, ako ga obtožite že sedaj in mu ne priznate več?

Oliverjeva pa je ponovila: — Dajte mi dva tedna odloga. Dva tedna popolne prostosti.

Vse prošnje in vsi prigovori so bili bob ob steno. Trdovratno je molčala in njeno vedenje je bilo mirno, samozavestno.

Nadzornik je poklical detektiva na stran. — Menite, da ni umobolna?

— Pri zdravi pameti je.

— Ali ni nevarno, da dogodka prihodnjih tednov skale njeno duševno ravnanje?

— Če je ne bomo ovirali in motili, mislim, da ni nobene nevarnosti.

— Ali ste nverjeni o tem, da je v zvezi z zločinom?

— Umoru je prisostvovala.

— Menite, da govori resnica trdeča, da more le ona izpovedati o umoru?

— Mislim, da je edina oseba, ki hoče izpovedati o umoru. Vedenje Van Burnamovih, zlasti Howardovo, me je pravkar prepričalo, da se na njeno pojasnila ne smemo zanašati.

— In vendar mislite, da sta tudi oba brata poučena o pobiljih okoliščinah umora.

— Prav res, da ne vem, kaj naj verjamem. Gdkrito priznam, da teju gungani nisem kos. Zdelo se mi je, da se je ob pogledu Howarda vnela v mlademu dekletu vsa strast, in vendar dokazuje ravnodušnost, ko sta se sešla, in njene zadnje besede, da med njima ni ožje vezi. S tem je tudi odpravljeno vprašanje o Howardovi krivdi. Ali pa jo je tako močno vznemiril pogled Franklina? Ali pa je bila navidezna ravnodušnost le plod nezasiščenega samobvladanja?

Tega ne verujem. Vsa zadeva je polna zamota-

nih podrobnosti, ki ne nudijo celotne slike. Ali razpolagajo zločinci z uprav nadčloveškim samobvladanjem in predrznostjo, ali pa smo na krivi poti.

— Z drugimi besedami: ali ste poskusili vse da odkrijete resnico? Ali niste zanemarili nobenega pripomočka, pa se Vam vendarle ni posrečilo odkriti krivca?

— Tako je; priznam, dasi se čutim hudo osramočenega.

— Potem je pač najpametneje, da sprejmemo njen pogoj. Ubeži nam menda ne?

— Niti trenotek je ne izpustimo iz oči.

— Potem ji izpolnimo željo.

Vrnila sta se k mlademu dekletu in kriminalni nadzornik jo je vprašal, če ni nevarno, da morilec med tem pobegne.

— Globoka rdečica je zalila lica dekleta in strastno je vzdihnila:

— Če le izve, da leti sum nanj, ga ne bom mogla ustaviti na begu. Obljubiti mi morate, da ne črhnete živi duši niti besedice o mojih naklepih; nihče ne sme izvedeti, da še živim in da bivam v New Yorku. Če mi tega ne obljubite, ne ganim niti z mazincem, da Vam izročim zločinca, niti tedaj ne, če bo trpel nedolžen človek namesto njega.

— Dobro, obljubljam Vam, — je odgovoril nadzornik. — Kdaj smemo pričakovati Vaše izpovedi?

— Natanko čez dva tedna, ob osmih zvečer. Spremljati me boste morali, kamor Vam bom velela. Svojo roko položim na ramo moža, ki je morilec gospe Van Burnamove.

Šestintrideseto poglavje.

Te stvari sem izvedela šele od gospoda Gryca, ko me je nekaj dni pozneje obiskal. Ko je končal s svojim pripovedovanjem, me je vprašal:

— Radi bi pač izvedeli, kaj je z Ruto Oliverjevo. kajne? Tudi to Vam povem. Pri gospe Desbergerjevi živi, pri vaši znaniki.

— Pri gospe Desbergerjevi? A jaz pregledujem vsak dan časopise, kdaj da so jo zaprli.

— To sem si mislil. Ampak detektivi smo premetenejši, kakor izgledamo. Nečemo je zapreti. Ampak izkažete nam lahko uslugo. Ruta Oliverjeva bi rada govorila z Vami. Ali jo obiščete?

— Na razpolago sem Vam, — sem odgovorila, ne da bi s svojim glasom razodela radost nad tem naročilom.

— Pojdite, prosim Vas, kmalu k njej. Gospodična Oliverjeva Vas nestrno pričakuje. Nič več ni bolna, ampak močno je vznemirjena in niti ne čuti, da je časih nerazumljivo. V nobenem pogledu je ne oviramo; gible se popolnoma svobodno, samo da je še bolj ne vznemirimo. Če nam izkažete to uslugo, jo morate voljno poslušati in ji brez ugovora pomagati pri izvršitvi njenih nakleпов. Ampak topot delate za nas, za policijo, tega ne smete pozabiti, miss Butterworth! Topot ne smete nič, prav nič zamačati, ker Vam bo zaupala Ruta Oliverjeva. Ali ste me razumeli?

— Seveda. Ampak prav nič Vam ne prikri-vam, da mi vloga, ki ste mi jo odkazali, ni poseben poudar. Tega Vam ni bilo treba pripovedovati in nekoliko bi se bili lahko zanesli tudi na moj svet.

— Oh, cenjena gospodična, ves slučaj je tako težaven, da se ne smemo z nežnostjo in pretirano obzirnostjo postavljati v nevarnost. Gospoda Van Burnama dobro ime in morda celo njegovo življenje je odvisno od izjave mladega dekleta. Ozirajte se, prosim, na težke okoliščine.

— Dobro. Ampak upam, da me gospodična Oliverjeva ne bo prepogosto gledala s svojimi prosečimi očmi; težko bi mi bilo kakor zločinki.

— Če se le zato obojavljate, Vas zagotavljam, da se je gospodična Oliverjeva popolnoma izpremenila; trda je postala in odločna.

— Vaših misli sem — sem ji živahno pritr-dila

(Dalje p...)

Cementne cevi
v vseh merah,
barvaste plošče
itd.

Kranjska betonska tvornica Tribuč & Komp. Ljubljana

Pisarna, delavnica in skladišče na Tržaški cesti. — Telefon šte. 296.

Stopnjice, balkon-
i, spomen-
iki, stavbni
okraski itd.

PANIKA V SULTANOVIM PALAČI.

Carigrad, 9. novembra. V sultanovi palači vlada velika panika, ker se boje prihoda Bolgarov v Carigrad. Vse je že pripravljeno za beg sultana in harema.

KOLERA V CARIGRADU?

Carigrad, 9. novembra. Čeprav so zadnje dneve odredili vsakovrstne higijenične odredbe, da bi se ne razvila epidemija, so se vendar že primerili nekateri slučajji azijske kolere. Neprestano prihajajo v mesto ranjenci in okoličanski kmetje, tako da je vse mesto prenapolnjeno.

POHOD SRBSKE VOJSKE.

Belgrad, 9. novembra. Po osvojitvi Prilipa, za katerega je trajal ljut in krvav boj dva dni, so ostanki turške vojske zbežali v smeri proti Bitolji in Ohridu. Ozemlje med Ričevim in Prilipom so Srbi zasedli; po naslednjih nepotrebnih vesteh so zasedli tudi Kruševu. Prav tako so uradno nepotrjene vesti o padcu Bitolja in Ohride.

BOJ PRI PRILEPU.

Belgrad, 8. novembra. Uradno poročajo, da je trajal boj pri Prilepu dva dni. Izgube so bile na obeh straneh velike, zlasti na strani Turkov.

PADEC SOLUNA.

Atene, 8. novembra. Grška vojska je danes opoldne zasedla Solun.

Atene, 9. novembra. Vest o padcu Soluna, ki je dospela v popoldanskih urah v Atene, je zbudila med patriotičnim občinstvom nepopisno veselje. Po ulicah je demonstrirala več tisoč glav broječa množica in prirejala pred vojnim ministrstvom viharne ocvaje. Vse mesto je razsvetljeno in po vseh cerkvah zvone zvonovi. Kralj, ki je v Gidi prejel obvestilo o padcu Soluna, se je odpeljal z ekspresnim vlakom v osvojeno mesto.

UMIKANJE ČRNOGORCEV.

Pariz, 9. novembra. Agencija Havas poroča iz Cetinja: Zaradi povodnij in težkoč v preskrbovanju z živilom, se umikajo Črnogorci iz Barbuske osončan Bojane v Sukidaj.

IZPRED SKADRA.

Cetinja, 9. novembra. Oddelek Črnogorcev, ki se je umikal z oblegane črte pred Skadrom, je upešno odbil napad turške posadke, ki je udrla iz mesta.

BOJ ZA SKADER.

Rjeka, 9. novembra. Zadnje priprave za glavni naskok na Skader so pri kraju. Kljub osemdnevni naplavi so transportirali živila in topove na operacijsko ozemlje.

Bar, 9. novembra. Silni nalivi so povzročili poplavo, ki je preprečila zvezo med črnogorskim četami na desnem krilu pri Barbaludi. General Martinović je zapovedoval delu, ki je prodiral od Barbalude. Odhod se je izvršil pod zaščito majhnih oddelkov, ki so jih napadli Turki. Črnogorsko zaplečje je zadrževalo sovražnika ves čas odhoda in mu povzročila z mitraljezi ter šrapneli velike izgube. Črnogorci so imeli dvajset mrtvih in ranjenih. Kljub poplavi in sovražniškemu nadlegovanju se je izvršil odhod v največjem redu.

POGODBE BALKANSKIH DRŽAV.

Pariz, 9. novembra. »Temps« poroča o podrobnih določilih pogodb med balkanskimi državami. V marcu 1912 sklenjena zvezna pogodba med Srbijo in Bolgarijo je bila v glavnem koncipirana že ob aneksijski krizi pod vodstvom Rusije. V pogodbi je razdeljena interesna sfera obeh držav v Macedoniji: Srbom pripada ozemlje zapadno od črte od Ohridskega jezera do Vranja; tudi Skoplje leži v srbskem interesnem okrožju. V spornih vprašanjih med obema državama razvoja ruski car. V bolgarsko-grški pogodbi je določena interesna meja obeh držav; Solun leži izven okrožja, ki ga zahtevajo Orki. V bolgarsko-črnogorski pogodbi je Črnogorcem zagotovljen del Sandžaka. Carigrad v teh pogodbah ni omenjen. Zvezne države so že v avgustu sklenile, da začno koncem septembra z vojno, če velevlasti od Turčije ne izsilijo radikalnih reform.

POGAJANJA ZA PREMIRJE.

Dunaj, 9. novembra. Od dobro poučenih strani zatrjujejo, da niso sklenile velevlasti glede mirovne akcije ničesar.

Berlin, 9. novembra. »Berliner Tageblatt« poroča iz Peterburga: Velevlasti so edine v tem, da ni mogoče sporočiti Turčiji ugodnega odgovora na njeno prošnjo v posredovanju za premirje. Velevlasti so edine v tem, da mora dati Turčija določene in zanesljive garancije za doseg premirja, da ne bo ojačila svoje armade z malazijskimi četami in naznaniti mora minimum političnih in teritorialnih privolitvev. V tem

oziru sta tripelantanta in trozveza popolnoma edini.

Kelmorajn, 9. novembra. »Kölnische Zeitung« poroča iz Sofije, da se tukaj širi govornica, da je porta predlagala Bolgarom, naj brez posredovanja stopi v dogovor za mir. Bolgarska vlada najbrže ne bo sprejela tega predloga, ker bodo zavezniki skupno нареkovali mirovne pogoje.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Vnanji odsek.

Budimpešta 9. novembra. Včeraj je odsek nadaljeval posvetovanje o proračunu vnanjega ministra.

Vnanji minister grof Berchtold odgovarja na dve interpelaciji delegata Grabmayerja in pojasni, da bo avstrijsko-italijanska komisija za ureditev meje povoljno končala svoje delo in da Italija nikdar ni dvomila o avstrijski pravici do plovbe po Gardskem jezeru.

Delegat Stapinski izraža simpatije balkanski četverozvezi, kritizira Cuvajev sistem na Hrvaškem in zatiranje Poljakov v Nemčiji.

Delegat Levicky toži o vseruski agitaciji v Galiciji in se navdušuje za balkansko klanje.

Delegat dr. Korošec kritizira hrvaške razmere, pripomni pa, da je patriotizem Jugoslovancov vzvišen nad sleherni dvom.

Delegat Woli zavrača poljske pretnje napram zvezi z Nemčijo.

Delegat Jedrzejovic napada rusinsko politiko in se brani očitka, da Poljaki niso lojalni.

Po sklepi besedi poročevalca se preide v specialno debato, nakar se proračun vnanjega ministrstva sprejme.

Za ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom, ki je govoril o preosnovi trgovskega muzeja, in za delegatom Schöpferjem je govoril poročevalac marki Bacquehem, ki je povdarjal soglasno naziranje odseka, naj zavzame monarhijsko dobrohotno stališče do razvoja balkanskih držav. Dobro pa je pripomnil, da naj opravičeni interesi monarhije pri novi ureditvi razmer ne trpe škode.

Potem se je začela specialna debata, v kateri sta govorila delegata dr. Baernreither in baron Schwegel za preosnovo avstrijskega trgovskega muzeja, nakar se je seja zaključila.

IZ DRŽAVNEGA ZBORA.

Proračunski odsek.

Slovenski in hrvaški klerikalci obstruirajo za vlado.

Dunaj, 9. novembra. Slovenski klerikalci in njih hrvaški zavezniki enakega mišljenja nadaljujejo svojo bedasto obstrukcijo, s katero delajo veliko uslugo le vladi, pri vseh pametnih ljudeh pa se smešijo ali pa vzbujajo opravičeno ogorčenje. Obstrukcionisti so stavili 304 izpreminjalne predloge. Neresnost klerikalnih vladnih obstrukcionista najbolj označuje dejstvo, da hočejo nadaljevati obstrukcijo vzlic temu, da se jim je zagotovil soglasen sklep odseka proti Cuvajevu režimu. Naloga, da brbljata obstrukcionistične bedastoče, sta prevzela na včerajšnji seji poslanca Jarc in Dubilčić.

Po sklepu lista.

Ubogi Urban zmagal proti notarju Hafnerju.

Novo mesto, 9. novem. Ubogi Urban je proti klerikalnemu notarju Hafnerju zmagal tudi v vzklicni obravnavi. Ubogi Urban je po svojem zastopniku dr. Slancu nastopil dokaz resnice, da ga je notar Hafner res nagovarjal h krivemu pričanju. Sodišče se je uverilo, da se je ubogemu Urbanu posrečil dokaz resnice in potrdilo prvotno rabsodbo.

Koalijska pravica in delavsko varstvena zakonodaja.

Na strankinem zboru avstrijske nemške socialne demokracije je poročal sodrug Henrik Beer o ogroženosti koalijski pravici delavstva in je izvajal:

Odkar si je delavstvo priborilo volilno pravico, so se razredna nasprotstva poostila. Vlada sicer nikdar ni posebno prijazno ravnila s strokovnimi organizacijami, ampak v novejšem času se vedno bolj kaže naraščajoči vpliv podjetniških organizacij. Najvidnejši izraz tega dejstva je, da vsa naša socialnopolitična zakonodaja popolnoma stoji. Za prave socialnopolitične namene so porabili leta 1900 približno 600.000 K, za leto 1913 so določili okoli treh milijonov. Skro polovica te svote odpade na stanovanjsko oskrbo, ki vendar ni izključno delavska stvar. Niti desetina enega odstotka državnih izdatkov, ki so poskočili od leta 1901 do 1912 od 1.686.000.000 na 3.137.000.000 kron, se ne porabi za socialnopolitične namene. Ampak celo ta borna drobtinica se zdi našim industrijem preveč, pa tožijo o ogromnih socialnopolitičnih bremenih, ki otežujejo njih konkurenčno zmožnost. In vendar pride pri nas 7.89 kron na glavo za socialno zavarovanje, dočim pride na Nemškem 17.53 kron, na Angleškem 27.48 kron. Avstrijska vlada je popolnoma odvisna od podjetniške organizacije. Trgovinsko ministrstvo razumeva svojo nalogo tako, kakor da bi se dala industrija pospeševati samo po tej poti, če se ovira socialna povzdiga delavskega razreda. Peta sekcija v trgovinskem ministrstvu je očitni svetovalec podjetniškim organizacijam, kadar pripravljajo napade na koalijsko pravico delavcev, dočim počiva socialnopolitiška sekcija v zdravem spancu. Tudi v justičnem ministrstvu je sekcija, ki z očitnimi ali skritim vplivanjem na sodišča mnogo pomaga, da so izrekli v zadnjem času nekaj naravnost nezastidljivih obsodb, ki najhujše ogrožajo koalijsko pravico delavcev. Dočim smelo podjetniki ne kaznovani pritiskati na delavce, da jih odpuste, če ne izstopijo iz organizacije, pa sodišča kaznujejo zaradi nasilstva tiste delavce, ki energično opominjajo svoje tovariše na dolžnost, da se organizirajo. Ampak podjetniki in oblasti se motijo o položaju. Z nobeno še tako strašno nasilnostjo si ne bodo dali delavci vzeti koalijske pravice. Zakaj cenimo jo više od sleherne druge pravice, ker je podlaga vsega socialnega boja, ker edino ona nudi možnost za organiziranje. Napad na koalijsko pravico je delavcem znamenje za vojno na vsej črti. Ker nimajo poguma za izjemne zakone, skušajo pravico delavstva zadaviti strahopetno in zahrbitno. Proti temu pa se moramo postaviti v bran. (Viharno odobravanje.)

Govornik predlaga resolucijo, ki zahteva: odpravo delavske knjižice, odpravo določila v § 85 obrtnega reda, da se je delavec s kršenjem pogodbe pregrešil proti obrtnemu redu; pravico do stavkarskih straž; podjetnikom naj se prepreči, da delavcem s pomočjo delavskih ali obratnih stanovanj onemogočujejo ali ovirajo izvrševanje koalijske pravice; izperembo kazensko zakonitih določil o nasilstvu in nevarni pretnji.

Zbor je resolucijo sprejel soglasno. O delavskovarstveni zakonodaji je poročal sodrug dr. Bauer:

Napredki, ki smo jih napravili od leta 1907, so prav neznatni. Imamo tri majhne zakone za industrijske delavce, dva zelo skromna za rudarje in nekaj več za delavstvo v trgovini, predvsem zakon o zapiranju trgovin. Večina teh zakonov ni izšlo iz vladne iniciative, ampak imajo zahvaliti svoj postanek ali socialnodemokratskemu prizadevanju ali pa so se sklenili na podlagi mednarodnih dogovorov. Odredbenim potom se je razširilo obrtno nadzorstvo; izdale so se odredbe o varstvu proti zastrupljenju s svincom ter o delavskih odmorih in nedeljskem počitku v neprekinjenih obratih. Vsi to so bili kaj skromni odgovori na naše zahteve po osemurnem delavniku, pa še ti so ostali le na papirju. V splošnem pa se je z ozirom na druge dežele zgodilo sramotno malo. Odgovornost za to ne pade izključno na poslansko zbornico. Največje ovire so v gospodski zbornici, ki je postala ovira na vsakem napredku. Gospodska zbornica zavlačuje ali poslamba vse socialnopolitične predloge, pusti jih ležati mesece in mesece v komisijah, iz plenuma jih zopet odkaze komisiji ali pa jih sploh ne pusti v razpravo. Tako je poslanska zbornica zakon o kršenju pogodbe, ki je poklon pred formalno brezpravnostjo med delavcem in podjetnikom, trikrat soglasno sprejela, ampak gospodska zbornica se še ni posvetovala o njem. Pravi sedež sovražnosti do delavstva je na takozvani levici, torej pri gospodih, ki so osebno udeleženi pri izkoriščanju delavstva. Gospodska zbornica si zelo rada da imponirati s peticijami. Če peticionira nekaj tucatov podjetnikov ali cehovnikov, potem se gospodska zbornica prikloni pred takim izrazom ljudske volje. Če občutijo gospodje pred tako spoštovanjem, potem lahko tudi mi peticioniramo. In sicer niti ni potrebno, da storimo to pismeno, mi lahko tudi osebno pridemo pred gospodsko zbornico. (Viharno odobravanje.) Samo v moči delavskega razreda je nadej na izboljšanje. (Ponovno dolgotrajno odobravanje.)

V debati je govorila cela vrsta strokovnikov: Mrkvčička za lesne delavce, Zipper za peke, Berman za trgovinske pomočnike, Hanisch za tekstilne delavce, Wabersich za zidarje,

Pohl in Jarolim za rudarje, Weigl za prevoznike, Müller za železničarje, Schrammel za delavce v kemični industriji. Vsi debatanti so izrekli posebne pritožbe in želje svojih poklicev.

Zelo zanimiva so bila izvajanja sodruga Austerlitzu o koalijski pravici in o pravici do stavkarskih straž. Tudi pri nas so stavkarski najdragocenejši element kapitalističnih družin in sodišča se zavzemajo za enako vsemu kakor za najvišje imeno. Brez pravice do stavkarske straže je koalijska pravica nož brez rezila in stranic. Če bi smeli rabiti koalijske pravice proti stavkarskim, tedaj bi ne bilo to nič drugega kakor bi hoteli pustiti državo brez policije in Izmed vseh eksekucij, ki jih napravi družinski razred proti hudodelcem, je najumevnejša in najpravičnejša eksekucija proti stavkarskim. Ampak avstrijska vlada je pač v oblasti najhujših podjetniških hujšakcev, katerim je dovoljeno, da pri taki vladi ničesar ne opravi mo s tožbami o podjetniških nesramnostih. Je jasno. Samo če bo imela vlada pred delavci tist strah kakor ga ima pred podjetniki, se bo okrenilo na boljše. Če bi toliko delavcev ne bilo tako neumnih, pa bi ne pobirali stopinj za delavskimi sovražniki, bi se nam ne bilo treba pritoževati o najnavadnejši pravici. Vse praskanje je torej organizacijsko vprašanje. (Živahno odobravanje.)

O resoluciji, ki jo je stavil dr. Bauer in jo je zbor sprejel soglasno, smo že poročali.

Kupujte „Zarjo“.

Ni ga nikakršnega dela

I pri katerem bi se ne ulegli raniti. Tudi čisto neznanec rane, če jih ne zakrijejo, postanejo lahko vzrok nesnage hudo in težko ozdravljive ter imajo za posledico hude bolečine. Nujno potrebno je torej, da vsako rano najmanjšo rano obvezemo z antiseptično obvezo. Če nad 50 let priznano obvezilo domače zdravilo, antiseptično, hladilno, bolečino lajšajoče, prisad odraščajoče in zdravljenje pospešujoče izvlečno mazilo je prav dobro znano Praško domače mazilo iz lekarne B. Fragner Pragi 203 III. Pušica po 70 h se dobiva po vseh lekarnah, vendar je strogo paziti na ime preparata in izdelovalca. Kjer se ga ne dobi, naj se naroči naravnost pri izdelovalcu proti vpostlatvi K 3-16 za 4 pušice franko.

Novice.

*Kulturna barbarstva in grozodejstva — pod zaščito katoliške cerkve. Verni sinovi katoliške cerkve pri »Slovincu« gotovo dobro poznajo dejanje in nehanje svoje cerkve v teku zgodovine, ker s tako nekrščansko vneto odobravo balkansko mesarjenje. Da si tem bolj olajšajo vest, ki bi jim kdaj utegnili očitati odobravanje balkanske klanja, jim hočemo postreči z naslednjimi zgodovinskimi zgledi iz plodonosnega delovanja njihove cerkve. Kardinalu Henrikju, škofu v Albano, ki ga je poslal leta 1180 papež Inocenc III. (1198—1216) proti albiženskim »krivovercem« na južnem Francoskem, gre slava, da je pridigal prvo križarsko vojno kristjanov proti kristjanom. Njegov uspeh je bil sijajen. Očividec, ki je stal na papeški strani, piše, da je zapustil »široko napolni opustošeno deželo, razrušene vasi in mesta, podobno smrti.« Papež Inocenc III. je sploh z vnetimi besedami pozival na uničenje »brezbožnikov«. Sklicujoč se na besede apostola Pavla (!): »Ker sem bil lokav, sem vas ujel z zvijačo« — opominja namestnik Jezusov v pisanju na svoje legat, naj tuluškega grofa, glavno oporo »krivovercev«, premeteno varajo. Kakor da bi ne merili tako zelo nanj. S tem se prepreči grofovo združenje z bojnimi silami ostalih krivovercev. In potem ga bo lažje premagati, ko bodo že vsi drugi poraženi. Ta križarska vojska je dovedla leta 1209 v juliju in avgustu do osvojitve Beziera in Carcassone. Ker niso vedeli, kateri izmed prebivalcev Beziera so krivoverci, kateri pravoverni, jih je dal papežev legat s pravo krščansko usmiljenostjo vse pomoriti z besedami: »Pomorite vse. Bog bo že spoznal svoje!« Bilo jih je 20.000, mož, žen in otrok! V cerkvi Marije Magdalene so pomorili 7000 ljudi, ki so bili pobegnili tlekej! Tisti čas so v Carcassone sežgali 400 krivovercev, petdeset pa so jih obesili! Zmagoslavno je poročal legat papežu: božje maščevanje je krivoverce čudovito uničilo! V nadaljnjem teku te križarske vojne, ki je tako sijajno pokazala civilizatorično moč katoliške cerkve, so z ognjem in mečem pomorili v Lavourju leta 1211 nad 100 krivovercev. In sicer so izvršile papeške čete to krvoprelitje, kakor javljajo poročila, »z neznanskim veseljem«. Ko je padlo za papeževanja Honorija III. mesto Mornand, so škofje svetlovali, naj se pomore vsi prebivalci: temu plemenitemu nasvetu je bilo žrtvovanih 5000 mož, žen in otrok. Kardinal Bertrand je neprenehoma ponavljal v svojih pridigah, da »smrt in meč morata biti stalna spremljevalca križarske vojske; vse življenje se mora uničiti«. To žalostno poglavje bi lahko še dolgo nadaljevali, a zadostujejo naj ti zgledi, kam dovede verski fanatizem. Jezus Kristus pa bi bridko plakal, ko bi videl, kaj so napravili zli ljudje iz njegovega plemenitega nauka.

Revščina

se seli v hišo, če zbolijo oče, mati ali kak otrok, trpi skrinaste in protinove in druge bolečine, ne dela več, ne more več iz sobe in potrebuje postrežbe.

Če imamo v takem slučaju pri roki rečno, oreizkušeno domače zdravilo lahko taka zla

zateremo ponavadi že v postanku, ko še ni prepozno. Seveda dandanes ni lahko, izbrati si izmed nešteti priporočenih domačih zdravil ravno pravo.

Ne maramo pretiravati, toda res je, da štejejo priznanja na tisoče, ki prihajajo od bogatih in revnih, mladih in starih za Fellerjev fluid z znamko »Elsalfluid«. Tako piše dr. Jožef Estmeister zdravnik v Wildenau, z. p. Aspach, Tirolsko da Fellerjev fluid v vsakdanjem motenju

in izpreminjevanju zdravlja izbornu službi. Ali drug zdravnik, mediciner dr. Kittel, Praga Kral. Vinogradi, piše, da uporablja Fellerjev fluid že leta z izvrstnim uspehom. To ni reklama! Res je da je to zdravilo dobro zoper različne bolečine. Naši čitatelji bi morali zategavoljivo vedno imeti pripravljeno ta izdelek, da bi pravočasno pomagali, in iz izkušnje rečemo: Ozdravljeni boste! Slabost, bolečine izginejo, Vaše oči, živci, mišice mišičevje se okrepijo, spali boste do

bro, začutili se boste zopet dobro, če rabite pristni Fellerjev fluid z zn. »Elsalfluid«. Ubogajte naš nasvet in poizkusite za 5 kron franko naročiti pri lekarnarji E. V. Feller v Stubici, Elsatrg št. 252 (Hrvaško). Tudi priznane odvajalne Fellerjeve rabarbara-kroglice z znamkom »Elsakroglice« moremo priporočati najtopleje zoper razne bolečine v želodcu in za redno odvajanje kot zanesljiv izdelek. Poceni so tudi 6 škatlic stane 4 krone franko.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Kavarna Leon
Celo noč odprto
Celo noč odprto

Slavnemu občinstvu naznanjava, da sva prevzela staroznano gostilno

„Pri Jurčku“
Rimska cesta št. 11.

Preobširno bi bilo naštevati vse jedi in pijače, ki so na razpolago; vsak naj se sam prepriča, da bo po zmerni ceni dobro postrežen. Vsako nedeljo se vrši plesna veselica. Začetek ob 4. Vstop prost.

K obilni udeležbi vabita najvjudneje

F. in J. Vodišek.

St. 35.800

Razglas.

Z ozirom na razna regulacijska dela v strugi Ljubljane, ovirajoča dejanja občinstva, ki vsebujejo tudi prestopke zoper kazenski zakon in zoper določbe cestnopolijskega reda za stolno mesto Ljubljano, opozarja podpisani mestni magistrat občinstvo, da je strogo prepovedano;

- a) zahajati v strugo bodisi med delom, bodisi po dovršenem delu,
- b) metati raz mostov in obrežja ter iz hiš karkoli v strugo,
- c) poškodovati orodje, vozove, stroje i. dr., voziti se z vozički po železniškem tiru ali celo s kamenjem obmetavati osebe in drugo podobno.

Mestno-polijska straža ima najstrožji nalog vsako tako dejanje preprečiti in prestopke tusem ovaditi, ki se bodo, v kolikor niso podvrženi kazenskemu zakonu, kaznovali policijsko z globo do 200 K oziroma z zaporom do 14 dni.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 31. oktobra 1912.

Zupan:

dr. Ivan Tavčar l. r.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadst.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ Ljubljana, Mestni trg št. 11-12.

Ustanovljeno leta 1900.

Odlikovani:

Pariz 1905.

London 1905.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. **Najnižje cene.**

Vedno krasne novosti, dobro blago
in po že znano najnižjih cenah dobite
v modni trgovini Peter Šterk
Ljubljana, Stari trg št. 18.

Specialna trgovina najmodernejših bluz, jutranjih oblek, la kakovosti; moško, žensko in otroško perilo, velika izbira najmodernejših moških klobukov in čepic, dalje čepice za dame, deklice itd. ter velika izbira najmodernejše kožuhovine.

MOJA ŽENA

in vsaka pametna in varčna gospodinja rabi namesto dragega krávjega sirovega, kuhanega ali namiznega masla boljše, zdraveje, redilneje in izdatneje in skoro polovico ceneje

margarino „Unikum“

Dobiva se povsod ali pa naroča naravnost.

Združene tvornice za margarino in sirovo maslo
Dunaj, XIV. Diefenbachgasse 59.

Konfekcijska trgovina
MAČEK & KOMP., LJUBLJANA

založniki c. kr. priv. južne železnice

Franca Jožefa cesta št. 3

priporoča veliko izbiro jesenskih novosti za gospode in dečke.

Naročila po meri se izvršijo točno in solidno, —
Strogo realna postrežba. **Najnižje cene.**

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z. n. z. **4¹/₂ 0** v Ljubljani

obrestuje hranil. vloge po **4¹/₂ 0** brez vsakršnega odbitka.

Stanje hranilnih vlog: 20,000.000. Popolnoma varno naložen denar. Rezervni zaklad K 700.000

Ob pričetku šol

priporoča tvrdka

Gričar & Mejač

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 9

svojo bogato zalogo vsakovrstnih izgotovljenih oblek za dečke in deklice.

Vinska klet v UNIONU

v Ljubljani

se otvori v torek dne 5. novembra t. l.

Točila se bodo izključno priznana dobra vina kranjske deželne vinarske zadruge pod njenim stalnim nadzorstvom.

Cene vinu so jako nizke.

V kleti se bodo dobivala izvrstna gorka in mrzla jedila

Za obilen obisk se priporoča

UNION.

Kranjska deželna vinarska zadruga naznanja, da vbo-
doče opusti vinske poskušnje, ker se bodo točila vina
imenovane zadruge v isti priznani kakovosti in isti množini
kakor v poskušni kleti od torka dne 5. novembra naprej

v vinski kleti hotela UNION

Podpisana zadruga vabi vse prijatelje dobre vinske kap-
ljice, da mnogoštevilno posejajo novo otvoreno klet.

Z odličnim spoštovanjem

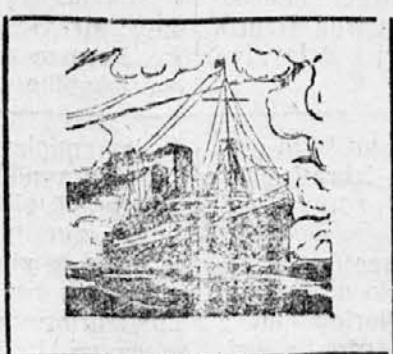
Kranjska deželna vinarska zadruga.

Potniki
v severno in južno AMERIKO

se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno
razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega
potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom,
svež kruh, posteljo, kopelj itd.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ Ljubljana,

Kolodvorska ulica št. 26.